

NYE KLIMA OG MILJØKRAV I OFFENTLIGE ANSKAFFELSER: BYGG OG ANLEGG

15. mars 2024

Norsk vanns fagtreff

Anskaffelsesloven §5

«... skal innrette sin anskaffelsespraksis slik at den bidrar til å redusere skadelig miljøpåvirkning og fremme klimavennlige løsninger der det er relevant.»

Nye regler om klima- og miljøhensyn

- Nye regler trådte i kraft 1. januar 2024
- Hovedregel: Klima- og miljøhensyn skal vektes med minimum 30 %
- Unntak dersom nærmere vilkår er oppfylt
- Kun lov å tildele kontrakt på grunnlag av laveste pris eller kostnad når klima- og miljø ikke brukes som tildelingskriterium

Formål: Krav og kriterier etter denne bestemmelsen skal ha som mål å redusere anskaffelsens samlede klimaavtrykk eller miljøbelastning.

§ 7-9. Klima- og miljøhensyn i offentlige anskaffelser

(1) Krav og kriterier etter denne bestemmelsen skal ha som mål å **reducere anskaffelsens samlede klimaavtrykk eller miljøbelastning**.

(2) Oppdragsgiver skal vekte klima- og miljøhensyn med **minimum tretti prosent**.

(3) Der oppdragsgiver angir tildelingskriteriene i **prioritert rekkefølge**, bør klima- og miljøhensyn være blant **de tre høyest prioriterte**.

(4) Tildelingskriterier etter andre og tredje ledd **kan erstattes med klima- og miljøkrav** i kravspesifikasjonen, dersom det er **klart at dette gir en bedre klima- og miljøeffekt** og dette begrunnes i anskaffelsesdokumentene. Dersom oppdragsgiver ikke prioriterer i tråd med tredje ledd, skal det stilles klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen, og dette skal begrunnes i anskaffelsesdokumentene.

(5) Forpliktelsen til å stille krav eller kriterier etter denne bestemmelsen **gjelder ikke** dersom anskaffelsen **etter sin art** har et klimaavtrykk og en miljøbelastning som er **uvesentlig** og dette begrunnes i anskaffelsesdokumentene.

Presentasjonen
tar utgangspunkt i
Forskrift om
offentlig
anskaffelser (FOA)

Bestemmelsen i
Forsynings-
forskriften er
tilsvarende

Klima og miljøhensyn - mer enn CO2-utslipp

Å ivareta klima- og miljøhensyn innebærer å unngå eller minimalisere direkte og indirekte klimagassutslipp og forurensing til luft, grunn og vann, samt å hensynta naturmangfold, og å fremme energieffektivisering, ressurseffektivitet og giftfrie sirkulære verdikjeder. Lista er ikke uttømmende.

Ivaretagelse av klima- og miljøhensyn forutsetter at oppdragsgiver hensyntar *livssyklusen* til det som skal anskaffes. Elementer som kan fremme høy kvalitet, lang levetid og reparerbarhet skal hensyntas i anskaffelsen.

Sentrale klima- og miljøhensyn for bygg, anlegg og eiendom

- Sikre lang levetid
- Velge materialer med lav klimabelastning
- Stimulere til overgang til nullutslipp på byggeplass og anleggsområder
- Redusere mengden areal som bygges og effektivisere bruken av bygninger og infrastruktur som allerede er bygget

Klima- og miljørisikolisten

Hvilke regler gjelder?

Del I

Mellom 100.000 kr.
og nasjonal
terskelverdi

- Ingen prosedyreregler – dermed ingen forpliktelser til å oppstille tildelingskriterier.
- Hvis oppdragsgiver oppgir kriterier i relativ vekt/prioritert rekkefølge gjelder tilsvarende regler som i del II og III.

Del II

Mellom nasjonal
terskelverdi og EØS-
terskelverdi

- **Bør** angi klima- og miljøhensyn blant de tre høyeste prioriterte tildelingskriteriene – alternativt **skal** det stilles krav og det skal begrunnes.

- Krav kan erstatte kriterier når det er klart at dette gir bedre klima- og miljøeffekt.
- Skal begrunnes.

Del III

Over EØS-
terskelverdi

- **Skal** vekte klima- og miljøhensyn med minimum 30 %.

Del IV

Helse- og
sosialtjenester over
EØS-terskelverdi

- Følger i praksis samme system som anskaffelser etter del I.
- Egne regler i §§ 30-1 til 30-10 i tillegg til reglene i del I.
- Hvis oppdragsgiver oppgir kriterier i relativ vekt/prioritert rekkefølge gjelder tilsvarende regler som i del II og III.

§ henvisning
gjelder FOA

Bestemmelsen i
Forsynings-
forskriften er
tilsvarende

- **Unntak:** Forpliktelsene gjelder ikke dersom anskaffelsen etter sin art har et klimaavtrykk og en miljøbelastning som er uvesentlig.
- Skal begrunnes.

30 % - av hva?

- Av kontraktsverdien?
- Av laveste pris?
- Vekting innebærer betalingsvilje
- Hva med påslags- og fratrekksmodeller?

[Se presentasjon om evalueringsmodeller i opptak av lansering av ny veileder](#)

Tilbud vurderes ut fra krav og kriterier

Kvalifikasjonskrav	Kravspesifikasjon	Tildelingskriterium	Kontraktsvilkår
Minimumskrav til tilbyderes egnethet til å levere på en kontrakt.	Krav som stilles til egenskaper ved varen/tjenesten.	Konkurranskriterier som tilbudene rangeres etter.	Krav som skal oppfylles i kontraktsperioden.
Eksempel: Tilbydere skal ha relevant kompetanse til å optimalisere avfallsinnsamlingen for oppdragsgiver.	Eksempel: Møblene i anskaffelsen skal være miljømerket.	Eksempel: Tilbud premieres for høyest grad av utslippsfrie maskiner på byggeplass.	Eksempel: Tunge kjøretøy som erstattes i kontraktsperioden skal gå på nullutslippsteknologi eller biogass.

Krav kan erstatte kriterier hvis klart at krav gir bedre klima- og miljøeffekt

Må begrunnes i anskaffelsesdokumentene

Hovedregel: Miljø skal vektes minimum 30%

Forslag til krav og kriterier finnes i Kriterieveiviseren

Anskaffelser.no
Veiledning om offentlige anskaffelser

Anskaffelser.no / Kriterieveiviseren

Kriterieveiviseren - veileder til bærekraftige krav

Velg innkjøpskategori

Velg disse krav og kriterier

Last ned krav og kriterier

Finn gode krav og kriterier for å sikre deg bærekraftige anskaffelser. Velg din innkjøpskategori og få oversikt over DFØs forslag til krav, og få nyttige tips på veien.

Start her. Velg først din innkjøpskategori

Anlegg

- Anlegg

Avfallshønsamling

- Husholdningsavfall
- Avfall fra tjenesteytende virksomhet

Bygg

- Renovering
- Nybygg

IT-utstyr

- PC'er, skjermer og nettverk

Mat- og måltidstjenester

- Mat og drikkedrikker
- Høststoffer

Mobler

- Kontormøbler

Transport

- Person- og varebiler
- Transport av varer og tjenester

Sjå resultat

- DFØ har publisert 13 nye tildelingskriterier
- 7 forslag innen BAE
 - Energiforbruk per m2 og per bruker/ansatt/årsverk
 - Reduksjon av effektbehov
 - Ombruk av eksisterende bygg/bygningselementer
 - Byggavfallsminimering
 - Masetransport og massehåndtering
 - Utslippsfri byggeplass og anleggsområde
 - Asfalt med lavt klimaavtrykk

Tildelingskriterium: Asfalt med lavt klimaavtrykk

Tilbud premieres for ferdig utlagt asfalt med lavest Co2-utslipp

- Det skal leveres EPD i henhold til NS-EN 15804+A2:2019 for hver massetype på de punkt som er beskrevet i konkurransegrunnlaget
- Leverandøren som leverer asfalten med det laveste CO2-utslippet får ikke påslag i tilbudssummen. De som slipper ut mer får et kronepåslag per kg CO2-ekvivalenter (rundt 7,50 kr).

Denne metodikken kan brukes for alle anskaffelser der CO2 utslippet dokumenteres i en EPD

LUP - webinar
19.02.204

Entreprenør	EPD	Totalt utslipp	Påslag
A	50 kg CO2eq/tonn asfalt	500.000 kg CO2eq	0 (lavest utslipp)
B	60 kg CO2eq/tonn asfalt	600.000 kg CO2eq	750 000 kr (600.000-500.000) = 100.000 kg/CO2eq * 7,50 kr/kg CO2eq

Tildelingskriterium: Massetransport og massehåndtering

Tilbud premieres for en forpliktende plan som viser hvordan volumet av massetransport skal minimaliseres gjennom ombruk, rensing, knusing, sortering osv.

- Stimulere til ombruk av masser
- Redusere omfang av massetransport
- Massehåndteringsplan
- Skår etter totalt antall tonnkilometer transportert inn og ut
 - Ombrukte masser = 0 km
 - Reduksjon for gjenvunne masser x faktor på [0,5]

Webinar
17.04.2024

Type masse	Avstand	Tonn	Faktor	Tonnkm
Jord & stein som ikke er forurenset, levert til annen anleggsplass	10	1 000	1	10 000
Jord & stein ombruk i eget prosjekt	5	10	0	0
Forurensede masser til godkjent avfallsanlegg	15	100	1	1 500
Gjenvunne/resirkulerte masser	30	100	0,5	1 500
Sum				13 000

Konkurrerer på omfang av massetransport

dfø **Massetransport i kontrakt** Versjon 1.0
Sist oppdatert nov 23

Oppdragsgivers estimat for antall tonn masser skal transporteres, prosjekterte masser
 Masseene er estimert basert på prosjektert løsning. Det er brukt omregningsfaktor 1,6 fra m³ til tonn.

Brutto masser gravd ut (prosjekterte gravemasser) **1540 tonn**
 Brutto masser fylt inn (prosjekterte innfyllingsmasser/masser med krav til fraksjon) **1280 tonn**

Masser som graves/transporteres ut Fyll ut de hvite feltene

Type masse	Til, adresse	Avstand (km)	Tonn	Faktor	Vektet tonnkilometer
Jord & stein som ikke er forurenset, levert til annen anleggsplass*		4	1090	1	4360
Jord & stein til mellomlager for ombruk i eget prosjekt		4	240	1	960
Forurensete masser til godkjent avfallsanlegg		15	10	1	150
Masser ombrukt på stedet	Anleggsstedet	0	200	0	0
			1540		5470

Masser som fylles/transporteres inn Fyll ut de hvite feltene

Type masse	Fra, adresse	Avstand (km)	Tonn	Faktor	Vektet tonnkilometer
Nye mineralressurser				1	0
Jord & stein fra mellomlager for ombruk		4	240	0	0
Jord & stein som ikke er forurenset, fra annen anleggsplass				1	0
Gjenvunne/resirkulerte/rensede masser fra leverandør		10	1	0,5	5
Masser ombrukt på stedet	Anleggsstedet	0	200	0	0
			441		5

Antall tonn må være likt estimatet over ->

* Det er ønskelig at alle masser betraktes som ressurs og ikke deponeres.

Konkurransetall massetransport = sum av vektet tonnkilometer inn og ut **5475**

Oppdragsgiver
legger inn
prosjekterte
mengder

Leverandør fordeler
på ulike
mottak/leverandør-
steder

Må følges opp i
gjennom-
føringsfasen

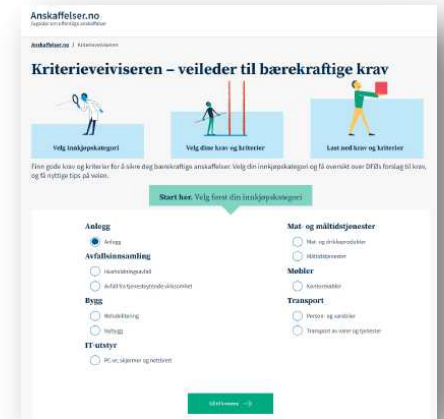
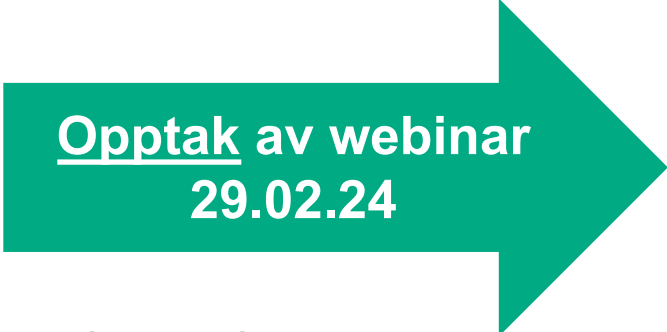
Tildelingskriterium: Utslippsfri byggeplass og anleggsområde

Tilbud premieres for høyest grad av utslippsfrihet på byggeplass i prosent.

- Referer til SN/TS 3770 – skårer kun på utslippsfrie løsninger, ikke biodrivstoff
- Tilbyder setter opp eget forslag til maskinbruk, med energibærere og brukstimer
- Brukstimene vektes

- < 8 tonn x 1
- 8-20 tonn x 2
- > 20 tonn x 4

Skår beregnes i %:
$$\frac{\text{Sum av vektete timer utslippsfri}}{\text{Sum av vektete timer totalt}} * 100$$

- Felles for bygg og anlegg

Maler for

- Tilbud og evaluering
- Månedrapporing

Liste over maskiner							Evaluering	
Maskintype	Vekt	Energibærer	Maskintimer i kontrakt	Merknad	Vektfaktor	Vektet timer	Utslippsfri	Utslippsfrigrad
						9000	6000	67 %
Gravemaskin	15	Anleggsdiesel (liter)	1000		2	2000	0	
Gravemaskin	6	Biodiesel HVO 100 (liter)	1000		1	1000	0	
Gravemaskin	22	Hydrogen (kg)	1000		4	4000	4000	
Gravemaskin	8	Elektrisitet (kwh)	1000		2	2000	2000	

Tre viktige brikker på plass for en utslippsfri i BA-sektor

Standard kontraktskrav
publiseres her

Nullutslipp innen utgangen av 2027

Davik forteller at hovedgrepet i handlingsplanen er at nye utbyggingsprosjekter som lyses ut etter 2027 i hovedsak skal stille krav om nullutslippsmaskiner og -kjøretøy.

Inge Davik (Foto: Øyvind Eriksen/Statens vegvesen)

– Det vil merkes av bransjen at vegvesenet skal stille krav til maskiner i alle prosjekter som igangsettes i tiden fremover, dette er et virkemiddel som skal sikre at en stadig større andel av energibruken på våre anlegg skal bestå av elektrisitet eller hydrogen frem mot 2027, undersøker han.

Davik tilføyer:

– Det er en omfattende omstilling vi skal gjennom, men sinneringen er at en gradvis opptapping mot 2027 vil være den mest kostnadseffektive måten å nå 2030-målet.

Regjeringen.no

Tema Dokument Aktuelt Departement

Historisk endring:
Nå skal klima og miljø vekt minst 30 % i offentlige anskaffelser

Pressemelding | Dato: 04.08.2023

Det offentlige kjøper varer og tjenester for rundt 740 milliarder kroner i året (SSB 2023). Nå skjerper regjeringen kravene for å ivareta klima- og miljøhensyn ved offentlige anskaffelser, slik at det offentlige må legge betydelig vekt på klima- og miljøhensyn.

– Norge skal mer enn halvere utslippene innen 2030. For å få til dette må vi spille på lag med næringslivet og ta i bruk alle gode virkemidler jeg møter rundt omkring i landet ønsker å konkurrere på strømkraft og miljøkrav. Det har regjeringen lyttet til. Målet er at hver skal brukes på offentlige innkjøp skal bidra til det grønne skiftet, sier næringsminister Jan Christian Vestre.

Endringene innebærer at klima- og miljøhensyn som hovedregel må vektlegges med minimums tretti prosent i offentlige anskaffelser, i tråd med hva regjeringen varslet i Hurdalsplattformen. Alternativt kan det stilles klima- og miljøkrav i kravspesifikasjon, dersom det er klart at dette gir en bedre klima- og miljøeffekt.

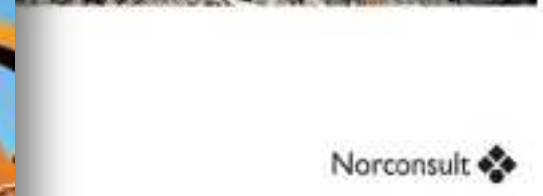
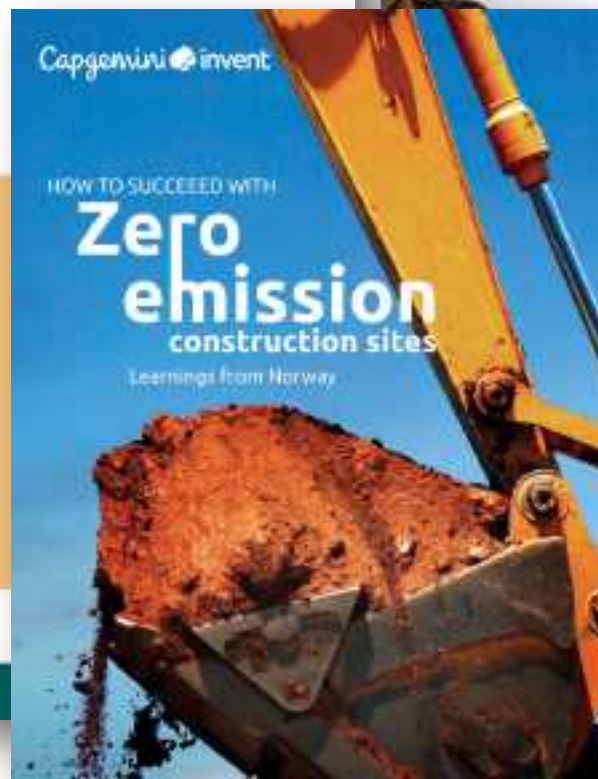
De nye reglene legger opp til at oppdragsgivere kan bruke sitt innkjøpsfaglige skjønn og søke leveringer som gir størst mulig miljøgevinst.

Nyttige rapporter om utslippsfrie byggeplasser

KlimaOslo

§ 7-9. Klima- og miljøhensyn i offentlige anskaffelser

(1) Krav og kriterier etter denne bestemmelsen skal ha som mål å redusere anskaffelsens samlede klimaavtrykk eller miljøbelastning.

(2) Oppdragsgiver skal vekte klima- og miljøhensyn med minimum tretti prosent.

(3) Der oppdragsgiver angir tildelingskriteriene i prioritert rekkefølge, bør klima- og miljøhensyn være blant de tre høyest prio

Når er det klart?

(4) Tildelingskriterier etter andre og tredje ledd **kan erstattes med klima- og miljøkrav** i kravspesifikasjonen, dersom det er klart at dette gir en bedre klima- og miljøeffekt og dette begrunnes i anskaffelsesdokumentene. Dersom oppdragsgiver ikke prioriterer i tråd med tredje ledd, skal det stilles klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen, og dette skal begrunnes i anskaffelsesdokumentene.

(5) Forpliktelsen til å stille krav eller kriterier etter denne bestemmelsen gjelder ikke dersom anskaffelsen etter sin art har et klimaavtrykk og en miljøbelastning som er uvesentlig og dette begrunnes i anskaffelsesdokumentene.

Krav eller kriterier – Et spørsmål om enten eller

(4) Tildelingskriterier etter andre og tredje ledd **kan erstattes** med klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen, dersom det er **klart at** dette gir en bedre klima- og miljøeffekt og dette **begrunnes** i anskaffelsesdokumentene

3b. Eller formuler kriterium og dokumentasjonskrav

1. Identifiser klima og miljøeffektene

2. Vurder: Hva er best?

3a. Hvis krav: Dokumenter begrunnelsen

§ 7-9. Klima- og miljøhensyn i offentlige anskaffelser

(1) Krav og kriterier etter denne bestemmelsen skal ha som mål å redusere anskaffelsens samlede klimaavtrykk eller miljøbelastning.

(2) Oppdragsgiver skal vekte klima- og miljøhensyn med minimum tretti prosent.

(3) Der oppdragsgiver angir tildelingskriteriene i prioritert rekkefølge, bør klima- og miljøhensyn være blant de tre høyest prioriterte.

(4) Tildelingskriterier etter andre og tredje ledd kan erstattes med klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen, dersom det er klart at dette gir en bedre klima- og miljøeffekt og dette begrunnes i anskaffelsesdokumentene. Dersom oppdragsgiver ikke prioriterer i tråd med tredje ledd, skal det stilles klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen, og dette skal begrunnes i anskaffelsesdokumentene.

(5) Forpliktelsen til å stille krav eller kriterier etter denne bestemmelsen **gjelder ikke** dersom anskaffelsen **etter sin art** har et klimaavtrykk og en miljøbelastning som er **uvesentlig** og dette begrunnes i anskaffelsesdokumentene.

Unntaket i femte ledd omfatter konsulentanskaffelser

En kommune skal anskaffe utredningsbistand. Det skal resultere i en rapport.

Begrunnelse

- Arten er konsulentttjenester - kvantitative og kvalitative analyser: skrivebordsarbeid, observasjon og intervjuer.
- Direktoratet antar at konsulentens klima- og miljøbelastning vil være lik belastningen fra en gjennomsnittlig fast ansatt.
 - Elementer: kontorplass og utstyr, energiforbruket i lokalet, reisevirksomhet i jobbsammenheng og avfallsgenerering.
- Direktoratet vurderer derimot at ingen av elementene ovenfor faller innenfor anskaffelsens art.
- De elementene som knytter seg til arten, medfører et uvesentlig klimaavtrykk og en uvesentlig miljøbelastning.

Beste praksis ved anskaffelser av rådgivere i bygg, anlegg og eiendom

- Konsulentttjenester omfatter rådgivende bygg- og anleggstjenester.
- Klima- og miljøbelastningen fra rådgivende bygg- og anleggstjenester anses som uvesentlig.
- Råd fra arkitekter og rådgivende ingeniører kan imidlertid ha *stor* betydning for klima- og miljøbelastningen fra bygg og anlegg.
- Beste praksis ved anskaffelse av rådgivende bygg- og anleggstjenester er å kravstille og premiere relevant kompetanse og oppdragsforståelse hos konsulent.

Husk å dokumentere begrunnelsen i anskaffelsesdokumentene

 Direktoratet
for forvaltning og
økonomistyring

Takk for oppmerksomheten!

Bjørn Kummeneje

Bjorn.kummeneje@dfo.no

97 54 45 49